

Nove agrarne deželne postave.

Štajerski deželni zbor je v svoji zadnji seji pred splošnimi novimi volitvami izvršil v agrarnem oziru delo, ki zasluži vse priznanje, ker je pripravno za to, da bistveno podpira in pospeši živinorejo naše ožje domovine in odstrani mnoge neznosne razmere, ki bi lahko razširile svoj pogubonosni vpliv splošno na razne deželne kulture in ki so res že marsikaj povzročile, kar nam je delalo velikih neprilik.

V prvi vrsti moramo z veseljem pozdraviti dejstvo, da se je sprejela postava za varstvo planinskih pašnikov, ki jo je izdala agrarnopolitična sekcija c. kr. kmetijske družbe izprva po solnograškem vzorcu in ki so jo v deželnem zboru predložili agrarni poslanci. Upamo lahko, da je sedaj delo pri tem osnutku opravljeno, da bo dobil cesarjevo sankcijo, tako da bo postal v najkrajšem času pravomočen. V predzadnji seji deželnega zbora se je sicer že sprejel, a vlada ga je zaradi nekaterih formalnih napak zavrnila. Ker so te napake sedaj odpravljene, lahko upamo, da bo osnutek postal končno postava.

Tudi se ne sme podcenjevati druga postavodajaska akcija, kjer je vlada sama neposredno sodelovala s tem, da je predložila deželnemu zboru za izvršen osnutek. Ta osnutek zadeva razdelitev skupno rabljenih in zlaganje skupno rabljenih zemljišč.

S to odredbo se naj po večini zelo zmedene razmere raznih agrarnih skupin po deželi bolj razjasnijo, druga postava po naj odpravi že staro, tradicionalno razkosanost kmetijskih zemljišč in iz njih ustvari enote.

V neki notranji zvezi s temi postavami in posebno važna za Gornje Štajersko je postava glede ureditve, oziroma odkupa gozdnih in pašnih služnosti in varovanja pravic skupnih lastnikov gozdov. S tem, da se je osnutek te postave sprejel, se je izpolnila želja tisočerihi posestnikov, ki je stremela za tem, da se služnostne razmere, ki so ovirale večje gospodarski razvoj in bile navadno zelo stroge, urede tako, da bo za oba dela, za onega, ki ima pravico in onega, ki je obvezan, dobro. Postavo samo lahko imenujemo celo kmetom ugodno in prijazno in posebno zadovoljstvo nam daje, da se je v zadnjem času tudi vlada podrobno pečala s to zadevo. Agrarnopolitična sekcija c. kr. kmetijske družbe je naredila osnutek te postave, največ pa ji je do zmage pripomogla neumorna agitacija agrarnih krogov, ki je tako po večletnem delu dosegla zaželjeni uspeh. Vlada sama pa je opustila svojo dosedanje rezerviranost v teh stvareh, ampak je še v tej stvari sama prevzela inicijativo s tem, da je dala najprej v kmetijskem svetu določiti vodilna načela, ki jih je potem, zaradi enotnega postopanja v tej važni stvari, vposlala posameznim deželnim odborom, naj se po njih ravna. Omeniti moramo pri tem še, da je bil o tej postavi za varstvo planinskih pašnikov in o vodilnih načelih pri tem obširen in temeljit članek v delu „Wirtschaftspolitik in Österreich“, ki ga je izdalo c. kr. poljedelsko ministerstvo in o katerem smo poročali tudi na tem mestu. Iz vsega tega se da posneti, da se bo tudi servitutna postava sprejela.

Sedaj pa je naša naloga, da v vrsti člankov nakratko utemeljimo potrebo teh postav in jih potem na kratko razložimo. Pri tem se ravnamo po nazoru, da je najboljša postava za nič in brez uspeha, če jo oni krogi, katerim je namenjena in do katerih se obrača, ne poznajo dovolj.

Predno pa se oprimo te svoje naloge, se moramo še spominiti treh postavnih predlog, ki imajo ravno tako eminentno agrarni značaj, ki jih pa ob času, ko pišemo te vrstice, štajerski deželni zbor še ni rešil. To je postava o odkupu lovskih rezervatov, ki jo je predložil deželni odbor štajerskemu deželnemu zboru septembra leta 1907. (priloga št. 295 k stenografskemu zapisniku). Tudi ta osnutek ima svojo predzgodovino. Deželni zbor ga je namreč že v svoji seji 14. januarja 1905 sprejel. Poljedelsko ministerstvo pa je v svojem dopisu c. kr. namestniku naznanilo, da se bo priznala za vse vloge in listine prostot od kolkov in pristojbin v admini-

strativnem in sodnijskem postopanju, da se mora nameravana odkupna akcija kot trajen napredek v interesu kmetijstva kar najprisrčneje pozdraviti, dal bo pa cesar svojo sankcijo še le tedaj, ko bo pri osnutku uvedenih par malih, nebitvenih, samo formalnih stvari. To željo je štajerski deželni odbor izpolnil v posebni seji in sedaj je samo še vprašanje časa, da se ta stvar za štajersko kmetijstvo ugodno reši.

Drugi osnutek postave (priloga št. 337) zadeva varstvo gospodarskih (pred vsem kmetijskih) kultur pred pogozdovanjem. O tej stvari so se vršila že pred časom temeljita posvetovanja v agrarpolitičnem odseku c. kr. štajerske kmetijske družbe. Osrednji odbor je predložil osnutek te postave z obširno utemeljitvijo deželnemu odboru 15. januarja 1907, potem ko je stavil član osrednjega odbora gospod vitez pl. Rokitsky 28. decembra 1906 v štajerskem deželnem zboru tozadeven predlog.

Deželni odbor je sicer spremenil nekatere določbe predloženega osnutka, vendar pa bo osnutek, ko bo postal postavno obvezen, v glavnem izpolnjeval svojo nalogo, namreč varoval kmetijske kulture pred neopravičenim pogozdovanjem.

K sklepu naj še omenimo le majhen osnutek postave, ki zadeva sestavo deželne komisije za stvari zlaganja gozdov tujih enklav in zaokrožitve gozdnih mej. Pisec teh vrst ima dotični osnutek le kot poročilo deželnega kulturnega odbora v štajerskem deželnem zboru (priloga št. 315), vendar pa se lahko pričakuje, da se bo osnutek sprejel.

Iz tega kratkega pregleda agrarne politike štajerskega deželnega zbora vidimo, da se je v najnovjšem času rešila velika množica zelo važnih postav in da se je s tem popravilo marsikaj, kar se je v prejšnjem času zamudilo ali zagrešilo.

Nazaj k plju! V časopisu „Körperkultur“ beremo: „Novi šport za dame pričel se je na Angleškem, namreč delo s plugom na polju. Dame morajo pri temu ravno tako kakor kmetje za plugom hoditi in konje priganjati. Delalo se je s plugom že na zastavo. Ako bi dame pri temu vsaj malo pomanjkanju ljudi na deželi odpomogle, zadele bi dve muhi na en udarec. Gotovo je, da je telesno delo v prostem v pravem pomenu besede zdravo, da okrepeča truplo in ga napravi močnejšega proti nastalim boleznim. Vrtno delo ni samo za debele ljudi zdravo, temveč sploh za vse, ki veliko sedijo in duševno delajo. Vse osebe, ki niso bolane, naj bi navadile svojo kožo na prosti, sveži zrak.“ — Lene mestne gospodske ženske naj bi le delale na polju! Bilo bi to zelo zdravo, — v vsakem oziru!

Iz Pavlihove torbice.

... Sedel sem v krčmi in zahvaljeval se starotestamentnemu Noah, ki je Boga tako dolgo nadlegoval, da je ta trto vstvaril. Na sosedni mizi sedela sta dva boljša kmeta. Ali obadva sta bila tako suha kakor spomladanski komarji. Kadar je eden ali drugi fajfo prižgal, bal sem se vedno, da se obadva vnameta. Kmeta sta se mi zdela dobra prijatelja. Vendar pa sta se hudo prepirala. Bila sta Janez in Jakec in govorila tako-le:

Janez: Kaj boš ti, Jaka, pravil; ti bi iz same lakomnosti vse snedel, kar ti ne smrdi.

Jakec: No, pa ti? Ti šparaš povsod; celo pri tvoji ženi, ker drugače bi imel že kaj otrok.

Janez: No, ko bi jaz otroke imel, dal bi jim vsaj pošteno za jesti. Ti pa tvoje trpinčiš da je joj. Futraš jih tako kakor tvoje kokoši.

Jakec: Kakor kokoši? Moje kokoši imajo vedno dosti za zobati.

Janez: Ne vem, tekne jim ne. Sicer pa vsi vemo, kako jih futraš. Koruzno zrnje privežeš na cvrtn in ga vržeš kokoši; kadar ga je pogoltnila, potegneš ji zrnje zopet iz želodca.

Jakec: Ko bi le ti tvojo grdo gofijo šparal. Tvojo nedeljsko obleko je že stari oče kot ženin nosil.

Janez: Seveda, tvoj nos pač ni tako star. Služi ti pa izborno. Od vina; ki so ti ga drugi plačali, postal je namreč tvoj nos tako rudeč, da ga ponoči lahko za svetliko rabiš.

Jakec: Res je; ti in tvoj nos seveda nista za nobeno rabo. Sploh si ti tako lakomen, da se ti celo usekniti škoda zdi.

Janez: No ja, — čike pa le ne pobiram kakor ti. Ti jih zrežeš potem za v fajfo, kaj-ne?

Jakec: Ja, ti pa kosti pobiraš, da jih potem judu prodajaš; ali predno jih prodajaš, skuhaš iz njih še enkrat kisljo župo.

Janez: Veš kaj, jaz se ne bom s teboj prepiral, ali to kar ti delaš, je pa že preveč. Slišal sem, da po noči na dvorišču sedi in lajaš. S tem si prišparaš domačega psa . . .

Jakec: Veš kaj, zdaj imam dovolj! Če sem še tako šparoven, nekaj pa le ne bodem šparal —

Janez: Kaj pa?

Jakec: Klofute zate —

Obadva (se pričneta lasati): Au, au, au, au . . .

Književnost in umetnost.

„Beamtens-Zeitung“ (Dunaj). Štev. 32, ki smo jo ravnokar dobili, obsega m. dr. članke o spremenitvi vlade, o preosnovi plač na Pruskem, o penzijskem zavarovanju zasebnih uradnikov, o davkarjih enkrat in zdaj, o deželnih zavarovalnicah l. 1907, iz ogrskega uradniškega življenja itd. Priporočamo ta stanovski list uradništvu!

Gospodarske.

Pomanjkanje in živinska sol. K onim sredstvom, ki v slabih letih lahko kremo zelo zboljšajo in jo naredijo bolj okusno in tečno in na tak način izdatno zvišajo redilno vrednost raznih, dasi sicer manj vrednih krmil, moramo na vsak način pristojevali tudi živi soli, ki ima poleg drugih dobrih lastnosti tudi to, da je že sama po sebi redilno sredstvo. Sol spada med one snovi, ki jih mora telo na vsak način dobiti, če naj nemoteno deluje vseh svojih delih. Z ozirom na to dejstvo je osrednji odbor že junija t. l. med sredstvi, ki jih je priporočal poljedelskemu ministerstvu za olajšavo pomanjkanja, navedel tudi oddajo živinske soli za znižano ceno kot nujno potrebno; ta zahteva se je pri konferenci zaradi pomanjkanja od kmetijskih zastopnikov ponovila. Ker v teku poletja vlada te stvari ni rešila, je predložil osrednji odbor 25. septembra t. l. c. kr. namestnji posebno prošnjo, naj se poteza za to, da se bo ta želja izpolnila, posebno, ker je postalo zaradi suhega vremena v mesecih avgust, september in oktober in zaradi slabe prodaje živine pomanjkanje občutno tudi na Gornjem Štajerskem in ker se lahko zgodi, da se bode zaradi tega prodala velika množina dragocene plemenske živine. Ker so jesenske paše po večini že pogodane, ali celo od slane in mraza posmrojene, ho potreba dejati živino prej v hlev. Da pa se živina ohrani, se bo moralo nakupiti mnogo slame; če pa se krmi večja množina slame, potem se ji mora dodati tudi večja množina soli. Ker je cena živinske soli v primeru cene soli za industrijalne in obrtne svrhe zelo velika, bi morali štajerski kmetovanci dati za dobo pomanjkanja, ki bo trajala do 1. maja 1909. in v kateri bo potreba dajati mnogo soli, plačevati obresti za državen monopol in tako dajati to, kar dobijo na eni strani kot podporo, na drugi strani nazaj za nakup državne živinske soli. Ker ima štajerska dežela 67000 konjev, 717000 glav goveje živine, 678000 svinj, 123000 ovac, bi se porabilo na dan 30.828 kg. živinske soli in za dobo od oktobra do maja okroglo 740 vagonov, kar znaša nekoliko 600000 K. če računamo normalne cene. Če pa pomislimo, da moramo zaradi slabše krme dajati letos od 740 vagonov okroglo polovico, to je 370 vagonov, več ko v navadnih letih, potem bi morali štajerski kmetovanci plačati nad 300.000 K davščine za državno sol in voznine za železnico, svoto, ki bi drugače ostala v njihovih žepih. Ta svota je skoro tako visoka, ko podpora, ki jo je dovolila država kmetova cem v sedanjih stiski. Če nam vlada ne ustreže z znižanjem cene pri živinski soli, potem je državna podpora brez pomena in vse obsežno delo ki je z njo v zvezi, zaman in izgubljeno. Z ozirom na važnost te stvari za naše kmetijstvo je osrednji odbor c. kr. štajerske kmetijske družbe v izjavi c. kr. finančnemu ministerstvu o oddaji ostankov kamene soli za krmo z dne 10. oktobra izjavil, da se naj ne oddajajo ti odpadki, ki imajo za krmljenje malo vrednosti in ki bi se ravno tako morali plačati, ampak naj se gleda na to, da se bo dobila živinska sol za znižano ceno, kar se naj kakor hitro je mogoče, uvede. Da bi se ta prošnja dovoljno podprla, se je napisalo c. kr. poljedelsko ministerstvo za posredovanje pri c. kr. finančnem ministerstvu in c. kr. namestnji v Gradcu za podporo te prošnje. Na vsak način pa se bo priporočalo, če se, potegajo gospodje poslanci za to stvar in skušajo, ko se bosta sestali državen zbor, doseči znižane cene za svinjsko sol.